

vervolg familie Polak, J.A. Feithstraat 4

De eerste brief

In potlood door Jacques, de vader van Marianne, geschreven. De brief is gedateerd 6 maart 1943, maar dat klopt niet omdat ze op 9 maart aankwamen. In die brief bedanken ze voor de aankomst van 'de pakjes'. Ook kregen ze van vrienden uit Groningen wat toegestuurd. De maaltijd is iedere dag hetzelfde:

'..., de groenten bestaat doorgaans uit een of andere soort kool met meestal aardappels in de schil, waar ik dan, als ik dat heb, een klontje boter en wat zout in doe.'

Ze krijgen tweemaal per dag een kop koffie of thee. Het water is erg ijzerhoudend en niet goed te drinken.

'moeder ligt al 3 weken in ziekenhuis, dat uit talrijke grote en kleine barakken bestaat en stikvol ligt.'

Ze kunnen zich moeilijk wassen, laat staan hun kleren. Daarom wordt de was opgestuurd naar Utrecht. Uit Groningen horen ze niets meer. De hele brief gaat verder over eten en wat ze graag zouden willen hebben.

20 april 1943: de tweede brief

Jacques schrijft dat Veronica nog in het ziekenhuis ligt (ze schijnt een soort angina te hebben). Jacques heeft last van zijn benen. Die worden bestraald en het gaat iets beter. In deze tweede brief gaat het voor het eerst over 'transport-dag':

'Niemand weet hier hoe lang hij nog kan blijven en de onzekerheid hierover is groot, oorzaak dat de meesten tegen de transportdag erg nerveus zijn. De bedoeling is natuurlijk dat ieder weggaat. Het is alleen maar de kwestie wanneer.'

Verder gaat de brief over kennissen, die er ook zijn. Over hoe lang het duurt dat je post krijgt (vijf dagen, vanwege de censuur). Gevraagd wordt om nooit brieven in de pakjes te doen. Pakjes worden geopend waar je bij staat en als er een brief in is, wordt het pakje geconfisqueerd.

23 april 1943: de derde brief (ditmaal van Veronica)

Ook zij vermeldt de aankomst van pakjes. Ze ligt nog in de ziekenboeg 'met 150 dames'. Ze hoopt dat er met Pasen geen transport is. Ze meldt dat ze wat gaat eten van de radijsjes, die ze toegezonden hebben gekregen van Marianne. Die pakjes schijnen wonderlijk genoeg wel aan te komen. Mijn moeder en vader verzenden elke week pakjes met eten, de schone was en andere gevraagde goederen.

3 mei 1943: de laatste brief (van Jacques).

Hij meldt zijn goede gezondheid. De ontvangst van pakjes. Het wasgoed is op 28 april verzonden. Dat stuurden ze op naar Utrecht. Jacques hoopt dat ze dat weer mogen ontvangen. Hij vreest voor een transport. Hij vraagt om 'Ben' te schrijven dat hij geen postwissel mag ontvangen. Die is in het kamp niet te verzilveren. Verder gaat het weer over eten. Moeder Veronica ligt nog in barak 85. Hij heeft haar alleen door het raam kunnen zien.

'Het weer is hier de laatste dagen weer zonnig, maar hier waait en stuift het bijna altijd zodat de meeste mensen met zonne- of stofbril lopen...'

En:

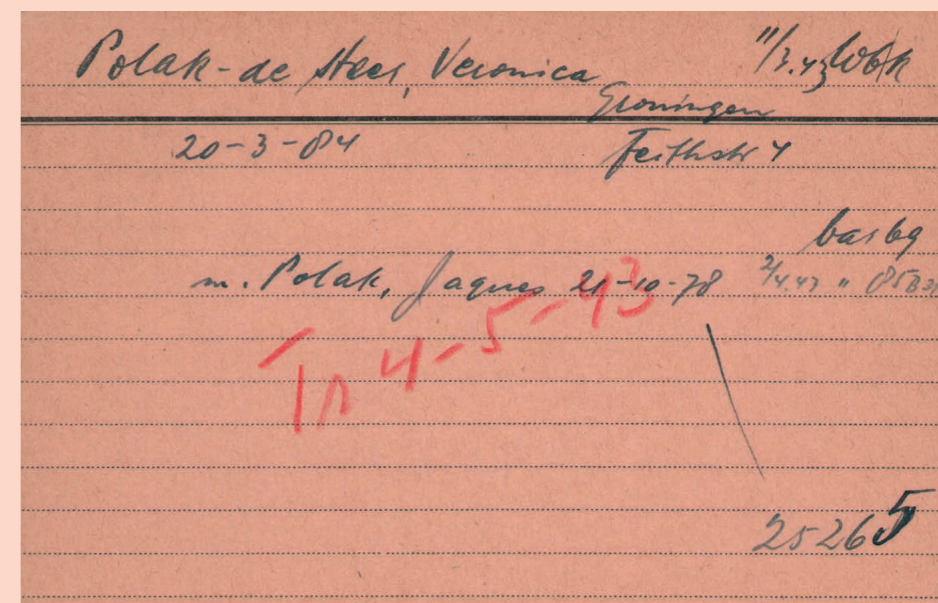
'Zo juist kom ik bij moeder weg die ondanks de spanning goed te spreken is en zullen wij als wij weg moeten ons er in schikken en goed houden in de overtuiging dat het van korte duur zal zijn en wij jullie dan in gezondheid hopen terug te zien. Vanavond heb ik jullie postpakken ontvangen, waarin salade, koek en havermout, ik hoop maar dat ik de salade morgen kan klaarmaken en met moeder kan opeten. Nu lieve kinderen voor vanavond schei ik er mee uit en morgen nog even vervolgen.'

Toevoeging van dinsdagmorgen 4 mei:

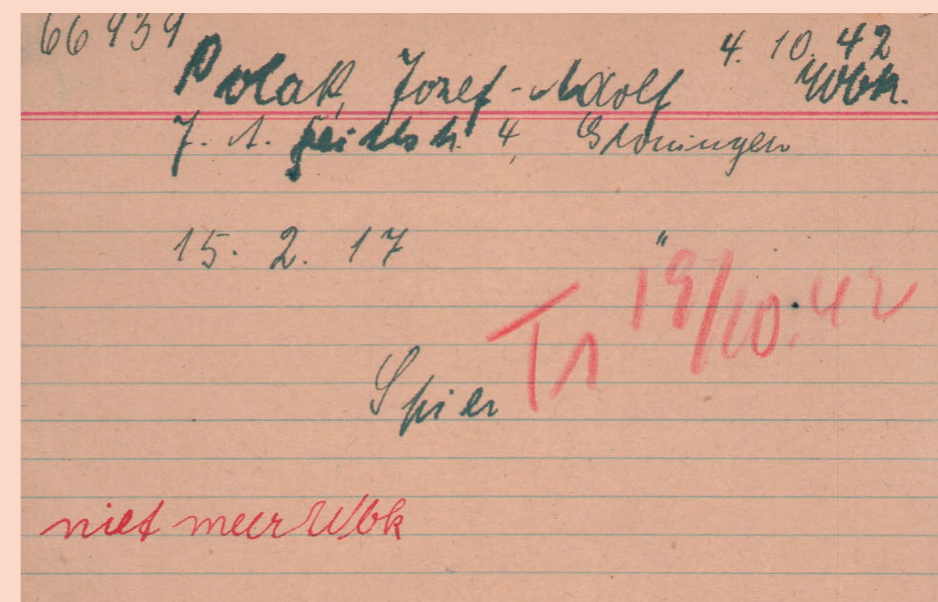
'Lieve kinderen zojuist zijn wij opgeroepen voor transport en zal er wel niets meer aan te doen zijn. We vertrekken vanmorgen nog en zijn beide in goede conditie. Laat jullie niet teneer drukken wij houden ook het hoofd omhoog en komen zodra mogelijk terug. Dus lieve kinderen tot spoedig weerzien en heel veel groeten en zoenen met de allerbeste wenschen van jullie liefhebbende Moeder en Vader. Marian neem je goed in acht voor alles, dat is beter voor jou in jouw positie'

De kaart die mijn moeder op 4 mei 1943 naar haar ouders verstuurd kwam als onbestelbaar terug.

Mijn grootouders vertrokken van Westerbork naar Sobibor. Op 7 mei zijn ze daar bij aankomst vergast. Jacques werd 64 jaar, Veronica 59 jaar. Jo (Jozef Adolf (!)) werd 26 jaar.

Registratiekaart Veronica Polak-de Heer (kamp Westerbork)

Registratiekaart Froukje Polak (kamp Westerbork)

J.A. Feithstraat 4

Geadopteerd door Joan Peter de Vries en Thomas Ansell

Joan de Vries heeft zijn grootouders en oom geadopteerd.

Hij is de zoon van Marianne Polak. Zij overleefde de oorlog.